

ЗАПИСКИ УКРАЇНСЬКОГО ПЛАСТУНА

Ч. 9.

НАВЧАЛЬНИЙ КУРС
Київська.

ВПОРЯД ДЛЯ ПЛАСТУНІВ

1149

Методика науки впоряду.

Впоряд засадничо створений на це, щоб надати краси, гармонійності й справності рухам збірноти. Та все таки його засадничі постанови треба вивчати одним і доти виправляти, доки кожний зокрема не опанує як слід усіх постанов і рухів. Неточності у рухах поодиноких пластунів рідше псують гармонію рухів збірноти, а при тому тяжко ствердити, хто її псує, а ще тяжче усунути занедбання. Тому ніяким робом не можна переходити до збірних впорядових вправ, доки кожний зокрема вповні не опанує потрібних рухів.

Вивчення впорядових вправ дуже мучить, тому не треба відбувати їх задовго. Навчання треба розкласти на довгий час і при кожній нагоді виправляти 10-30 хвилин, поділивши її собі на кілька груп, які треба доти виправляти, аж всі вповні їх опанують і виконають без найменшої помилки. Во не вистарчить знати, як даний рух виконати, але треба, щоб він перейшов до підсвідомости, щоб він став відрухом.

Навчання в порядку треба зачинати від основної постави, тому після команди "струнко", треба устатити пластунів у лаву і щойно тоді пояснювати основну поставу та виправляти похибки кожного пластуна зокрема.

Після пояснення й основного поправління поодиноких вправляючих, для решти вправляючих дати команду "спочинь", щоб дати їм змогу докладніше приглянутись поправлінню, а теж, щоб не томити їх³ непотрібно стоянням в основній поставі.

Дуже важливі при науді в порядку є постанова й поведінка наказуючого. Він мусить в першій мірі поважно ставитись до своєї праці, виказувати охоту й жвавість та одночасно строгість. Всі команди видає стоячи в основній поставі, енергійно, відповідно до обставин сильним голосом, мусить бачити кожний рух усіх вправляючих і на кожний рух усіх вправляючих, на кожне недотягнення, злегковаження чи помилку відповідно реагувати. Ця реакція може бути різна, залежно від причини, обставин і особи. Вона може виявлятися, почавши лиш від освідомлення поглядом винного про замічення недотягнення, аж до усної нагани. На всякий випадок поучники повинні пам'ятати, що на вправах в порядку мусить панувати безоглядна карність і не можна допускати - зокрема в початках - до найменшого непослуху, чи невиконання команди. Одне в ніякому разі не можна взяти як кари продовження вправових вправ, або виконання тяжких вправ. Тому в першу чергу перед вправами, вправляючі мусять знати, що зараз відбудеться в поряд і мусять до цього приготуватися. Тут стає в прислузі наказуючому т.зв. приготівча команда "позір", на яку вправляючі мають перервати всі заняття й приготуватися кожної хвилини стати в

основній поставі. Ця приготовча команда "позір" не є рівнозначна з давно уживаною командою "позір", якою зивалося вправляючих до основної постави.

Опісля повинна слідувати дальша підготовча команда, яка мусить бути видана, коли наказуючий вперше в даних обставинах видає даному відділові команду: "Н а м і й н а к а з ..." /тут слідує точне означення відділу, якому команду видається/ - наприм.: П е р ш и й г у р т о к або т р е т і й к у р і н ь, або м ю н х е н с ь к и й к л а с, або т а б і р, або О т а р ш і п л а с т у н и - "с т р у н к о !" потім, "з б і р к а !" і т.д.

Команди треба виголошувати, щоб вони складалися з двох частин: 1-ша: заповідження команди і 2-га: зложена з останнього складу, або слова команди т.зн: зазиву, по якій безпосередньо має наступити енергійне виконання. Обі ці частини переділені перервою, в якій вправляючі мають зорієнтуватися, яка команда буде видана й психічно себе приспособити до її виконання. Заповідження має бути виголошене повільніше й лагідніше, зазив коротко, рішуче й голосно. Кожний наказ мусить бути виконаний безпосередньо по зазиві, всіма вправляючими одночасно, а поодинокі частини рухів в однаковій такті.

Щоб до цього doprowadити, треба при науді впорядку розкладати поодинокі рухи на частини, і ці частини виконувати на додаткові такти, по дані численням. Тоді зразу заповідається, що вправи будуть виконуватися на такти і зараз по зазиві числиться "раз", "два" і т.д. Це числення поступенно припіншується, а вкінці доходить до ритмічного виконання всіх рухів всіма вправляючими.

Коли якусь команду видано помилково, або зле її виконано, вертається до попередньої постави командою: "верни!"

Команда — це точно приписане правильником слово, або речення, за яким слідує виконання означених рухів негайно, суцільно й точно.

Зате н а к а з — це воля провідника, передана підлеглим посередньо, або безпосередньо.

Наказ різниться від команди тим, що не має правильником приписаного вислову та не вимагає суцільного виконання. Він упорядковує всі зложені дії та рухи, що їх не можна виконати на команду одностайно й одночасно. Наказ може бути писаний, або усний. В часі приймання наказу пластун стоїть в основній поставі, а після вислухання має його повторити.

В п о р я д

I. В и щ к и л одинцем без палиці.

1. Основні постави.

1. "Струн — ко!" Пластун звертається обличчям до наказуючого і приймає основну поставу: закаблуки разом, носики взуття розхилені на віддаль одної стони, тягар тіла спочиває рівномірно на обох цільних стопах /пальцях і пятах обох ніг/; коліна легко стиснені й випрямлені; горішня частина тіла випрямлена; черево легко втягнене, груди подані наперед, барки на однаковій висоті, вільно опущені;

руки випрямлені вдл, лікті умірковано подані вперед так, щоб відставали дещо на боки та давали пластунові свободу рухів і поворотність; долоні та випростовані пальці дотикають стегон. Середній палець вздовж шва штанів, палець по внутрішній стороні долоні, випрямлений вздовж вказівного пальця, голова просто, очі уставлені прямо перед себе, борода легко втягнена. Неприродне напняття м'язів спричиняє зду та вимушену поставу. Не тримати пластунів задовго в тій поставі. Якщо пластун були в розсипці, їли, чи лежали, то перед виданням команди "струнко", чи іншої команди, треба проголосити зазив: "позір". Тоді пластун кидають, чи переривають свої чинності й приготівляються до уставки в основній поставі "струнко". В деяких випадках, коли мається до діла зі справним відділом і потрібно, щоб скоро і справно перевести збірку, - до уставлення пластунів на "струнко" - вистачить саме "заповідження" якоїсь команди, а на "гасло" пластун виконувть дану команду.

2. "Спо - чинь!" /з основної постави/. Пластун висуває ліву ногу в напрямі пальців лівої ноги на віддаль півстопа; одночасно повертає голову вправо для поправлення рівноваги рівняння. Пластун не змінюючи місця може рухатися, поправляти одяг, але без дозволу не сміє говорити. При виконанні тої команди мається чути тільки один удар висуненої ноги. Якщо пластун лишається довший час у поставі "спочинь", може змінити положення ніг у той спосіб, що приставляє ліву ногу до правої, а після висуває праву ногу

2. Ходи й біги.

3/ Хід рівним кроком: "Н а п р я м , гурток /курінь і т.д./ х о д о м р у н і!" Пластун завжди виступає лівою ногою: легко її згинаючи, підносить дещо коліно, відриваючи пальці від землі, викидає вперед голінку, переносить тягар тіла до переду, і випростовує, дещо звернену пальцями назовні ногу, ставить цілою стопою на землю, у віддачі коліс 75 см. Не треба зависоко підносити коліно; а стопу підносити лиш так високо, як цього вимагає відповідно довгий крок. Не ставити ноги дуже сильно на землю. Опісля цей самий рух повторюється правою ногою. При виступі лівою ногою, для рівноваги висувається легко вперед середину тіла і праву руку; а згинаючи її в лікті, доводиться долонню до горішнього берега пояса. При виступі правою ногою, права рука йде взад і випростована виходить дещо поза лінію плечей.

Звизтайна скорість ходу 114 кроків на хвилину. Постава струнка, голова піднесена без корчового нахилу назав. Цим кроком ідемо на "с п о ч и н і" і на "с т р у н к о". При відданні почеси, на вправах впоряду і перед задержуванням відділу треба подавати команду "струнко", а крок п р и б и т и . Перед задержуванням відділу команду "струнко" заступає записування назви відділу.

4/ На команду "С п о ч и н і!" в ході пластун перестає прибавати крок і має таку свободу рухів як під т.2.

5/ На "С в о б о д н о!" - пластун може говорити, спізати, їсти, поправити одяг. Інші полекці: напр.: розвінцувати ковчир, скинути шапку, чи капелюх, підкочити рукави, переділити палицю і т.п. вимагають о-

кремного двоголу. Не можна без окремого дозволу вводити в ряди під час "свобідно"; пластуни мусять тримати крок і разом зі всіма співати ту саму пісню. По виданні команди "свобідно" пластуни відповідають кличем "свобідно - о - о"; що має бути виразом радості за свободи творення, співання й рухів. На мандрівках команду до ходу можна дати у свободній поставі, не повертаючи пластуна до основної постави.

6/ Хід довільним кроком: "Г у р т о к /курінь, відділ і т.п./ х о - д о м р у ш і" - "Д о в і л ь н и й х і д" - дається в терені на поганих дорігах, часом при довільних походах поза сеселями. Довжина кроку і швидкість ходу визначається залежно від терену. Довільним кроком ідемо в поставі "свобідно" і "свобідно".

7/ На слабих мостах і кладках треба заповісти: "р і з н и й к р о к" Провідник мусить завжди подати напрям, в якому має відбуватися похід. "Напрямо вперед" /вліво, вправо/, називає предмет, в напрямі якого треба йти.

8/ Щоб вернутися до рівного кроку, треба дати команду: "р і в н и й к р о к і" - "х о д о м" і через кілька хвилин подати темпо й ногу, котре треба ставити. "Ліва, права", або "раз /завжди на ліну/, два, три, чотири".

"Н а к а д і х о д о м р у ш і" - пластуни іде звичайним темпом на місці, не підносячи одначе зависоко колін.

"Н о в н и й к р о к і" - пластуни іде новим, ви.приписаної довжиною кроком.

9/ "Н а п р я м в п р а в о /вліво/ - х о д о м р у ш і" - пластун іде три, чотири кроки прямо та робить зворот у наказаному напрямі.
"Н а п р я м д в а р а з и в п р а в о /вліво/ х о д о м р у ш і" - пластун робить три кроки прямо /вліво та чотири кроки прямо/, виконує зворот вправо /вліво/, ставить два кроки і знову робить зворот вправо /вліво/ та йде прямо перед себе, тобто в протилежному напрямі, як перед тим стояв.

10/ "Н а п р я м в п р а в о /вліво/, ч и в з а д н а п р а в о /ліво/" - даємо в ході, не привертаючи пластуна до основної постави.

11/ "В і д д і л /гурток, курень і т.п./ с т і й !" Гасло "стій" мусить впасти на момент ставлення ноги на землю. Тоді пластун робить ще один крок і притягає закличну ногу до основної постави.

12/ "В м і н и к р о к і" - подається тоді; коли треба припинитися до попереднього відділу, чи темна оркестри. Пластун доставляє закличну ногу до закаблука викрочної ноги і викрочною ногою виконує крок вперед. При зміні кроку не можна підскакувати.

13/ "В і г о м р у ш і" - вживається для припинення руху зімкнених одиниць на короткі віддалі. На заповідження згинається руки з легко стуленими п'ястками, а в часі бігу для задержання рівноваги рухається руками рівнобіжно до тіла та, підносячи п'ясточки до висоти бар'єру, робиться легкі рухи. Скорість 160 кроків на хвилину. Поодинокі пластуни біжать якнайскоріше. Для переходу на звичайний крок спершу наказується: "довільний крок", - а потім "/ходом/" "равний крок".

3. Звороті.

119.

а/ головов в місці 1 в ході.

14/ "Н а п р а в о /ліво/ - г л я н ь !" - виконується з основної постави для віддання пошани. Пластун звертає голову в наказаному напрямі так, щоб міг дивитися в цьому напрямі в той спосіб, щоб праве /ліве/ око було по середині лінії тіла над грудним місцем, вір спрямований на відбираючого звіт. Поставка кадовба лишається незмінена, голова легко витягнена до шиї. При перегляді або звіті треба дивитися зверхникові просто в вічі. Коли відбираючий почесть обходить чоло відділу, тоді пластуни відпроваджують його зором і звертають одночасно голову і вір за ним, поки він дійде до третього в протилежній стороні, після того вертається до вихідної постави.

15/ "П р я м о - г л я н ь !" - дається тоді, коли перед тим була команда "направо /наліво/ глянь," або "до правого /лівого/ дивняй!" - пластун швидко повертає голову до основної постави.

б/ звороти цілим тілом на місці 1 в ході.

16/ "Ліво /право/ р у ч !" - пластун легко підносить п'яту правої /лівої/ ноги, відбивається ліво /вправо/ на 90 ступенів /чверть обороту/, доставляє праву /ліву/ ногу до лівої /правої/. При навчанні зворотів розділити звороти на два рухи.

17/ "П р а в о /ліво/ с к і о!" - пластун робить 1/8 обороту /45 ступенів/ в наказаному напрямі як при чверті звороту.

18/ "О б е р н и с ь !" - Оборот на 180 ступенів виконується лише вліво. Пластун підносить легко п'яту правої ноги, а пальці лівої ноги піднімаються пальцями правої ноги вліво, робить зворот 180 ст. /півоборот/. В часі останньої фази звороту підпирається пальцями правої ноги, не рухаючи її з місця, потім приставляє праву ногу до основної постави.

19/ "Л і в о р у ч !" Гасло а по можливості й заповідження подається на ліву ногу. Пластун робить ще один короткий крок /тобто 1/4/ правою ногою і повертаючи ціле тіло вліво, виступає лівою ногою в наказаному напрямі.

20/ "П р а в о р у ч !" Гасло а по можливості й заповідження подається на праву ногу, пластун робить ще один крок /короткий/ лівою ногою і, звертаючися вправо, виступає правою ногою в наказаному напрямі.

21/ "П р а в о /ліво/ с к і с !" Виступається так як чверть обороту. Пластуни йдуть в наказаному напрямі, задержуючи криття і рівняння в попередньому напрямі. Цього звороту вживається головню при переході з краю дороги на середину, при виминанні інших відділів, чи перехід.

22/ "П р я м у й !" Пластуни звертаються до скісного напрямку зворотом на 45 см до попереднього напрямку.

23/ "О б е р н и с ь !" Гасло, а по можливості й заповідження, подається на ліву ногу, пластун робить ще один крок /1/4/ правою ногою

та повернувшись вліво на 180 ст., виступає лівою ногою з притиском в протилежному напрямі. Усі звороти в ході виконуються на "струнко".

4. К л я к а н н я і в с т а в а н н я .

24/ "К л я к н и !" - пластун робить один крок вперед лівою ногою і стає навколівки /на праве коліно/. Тіло випрямлене, зір спрямований перед себе, ліва рука випрямлена та лежить долонею на лівому коліні так, щоб кінець середнього пальця рівнявся з кінцем коліна. Права рука висає вільно вниз.

25/ "В с т а н ь !" - пластун, спираючися лівою рукою на ліве коліно, встає швидко вперед, приставляє праву ногу до лівої, приймає основну поставу й спочиває.

3 палицею.

5. О с н о в н і п о с т а в и .

26/ "С т р у н к о !" - пластун стає в основній поставі. Палицю ловить трьома пальцями /як перо/ правої руки /пальцем, вказувчим і великим/ так, щоб рука була легенько зігнута в лікті, а сам лікоть згинався в бік малого правого сусіда, а не назад.

і палиця в "на плече" - та на "струнко", пластун тримає її так, рами в передраменем творили прямий кут /90 ст./, а рука з палицею була подана легко вільно скіс.

6. Х в а т и п а л и ц е ю .

27/ "Н а п л е - ч е !" - Виконується на два такти: на "раз" підноситься палиця в правій руці перед собою й хапається лівою рукою внизу за кінець палиці так, щоб її кінець стояв у долоні; на "два" переноситься палиця на ліве плече й скоро спускається праву руку до постави на "струнко".

28/ "Д о с т о - п и !" - Пластун виконує на два такти з постави "на плече"; на "раз" стягає палицю лівою рукою в положення прямо-висне до землі так, що скручує ліву руку з палицею долонею до стегна, витягаючи її як можна вниз, і одночасно правою рукою хватає палицю на висоті рамені; на "два" спускає палицю до стопи й одночасно ліву руку до боку.

29/ "Д о н о - г и !" Наказ цей можна видати тільки підчас ходу. Пластун виконує його як "до стопи" з тим, що на "два" не ставить палиці на землю, але задержує на висоті 15 - 20 см. від землі. Горішній кінець палиці сильно притискає до рамена, а долішній легко вихилив вперед.

30/ "П а л и ц я в н и з !" - видається лише підчас ходу. Коли не хочеться перертюкнувати пластунів несенням палиці "на плече" й одночасно хочеться задержати порядок. Пластун виконує так, як "до стопи" з тою різницею; що на "два" схиляє палицю в положення доземе й звертає вліво скіс. Тримає її рівно в рівновазі, легко вимахуючи нею під такт ходу так, що коли ліва нога йде вперед, права рука з палицею йде також вперед.

31/ "П о ч е с т ь д а й !" Коли палиця є в положенні "до стопи", то пластун виконує наказ так, що прикладає три пальці лівої руки /зложені як до поздоровлення/ до палиці, тримаючи руку поземо на висоті грудей. Коли палиця є в положенні "на плече", то наказ виконується так, що стягається палицю лівою рукою до стегна в положенні прямовисне до землі, скручуючи ліву руку долонею до стегна і ви простовує її якнайбільше. Пальці правої руки, зложені як до поздоровлення, прикладається до палиці, тримаючи руку поземо на висоті грудей. Наказ "Почесть дай" ніколи не дається перед наказом "Вирапо /вліво/ плянь".

32/ "С п о ч и н ь !" Цей наказ можна видавати підчас ходу або на місці. На місці можна видати й виконати тоді, коли палиця є в положенні "до стопи", або "палиці вниз". З постави "до стопи" виконується так, що скоро пересуваємо праву руку по палиці вгору на висоту ліктя і горішнім кінцем подаємо її вирапо скіс. Долішній кінець залишається на тому ж місці, що й при поставі "до стопи". Коли палиця є "на плече" видавати й виконувати наказ "спочинь" не можна, бо наказ треба раніше видати наказ "До стопи", а потім "Спочинь". Підчас ходу наказ "Спочинь" можна видати тоді, коли палиця є "на плече", або "вниз". Коли палиця є "на плече", та на "спочинь" спускається передрам'я трохи нижче і держиться палицю трохи вільніше. Коли палиця є "вниз", то положення палиць не змінюється.

33/ "С в о б і д н о !" Наказ "Свобідно" так само як "спочинь" можна видати підчас ходу й на місці. Коли частина стоїть на місці, тоді на "свобідно" кожний тримає палицю так, як йому подобається. Наказ "Свобідно" можна видавати лише тоді, коли палиця є в положенні

"до стопи". Під час ходу на "Сво - бідно" - несеться палицю так, як кому вигідно, одначе тільки на правому, або лівому плечі, не спускаючи її вниз.

II. П О З Д О Р О В Л Е Н Н Я

34/ Пластун завжди здоровить на "струнко": коли стоїть і коли йде.

а/ Окремі пластуни.

35/ В повнім однострою: кожний окремий пластун здоровить усіх пластунів /рівних собі й начальників/, як різнож і знайомих непластунів приложенням трьох пальців правої руки до криси пластунського капелюха.

36/ Коли пластун є в однострою а не має капелюха на голові: здоровить піднесенням злжжених до поздоровлення пальців правої руки до висоти плеча.

Крім того, одним чи другим способом окремі пластуни в одностроях завжди здоровлять національний та пластовий прапори, над. та пл. гимни, визначних осіб.

37/ Пластунки здоровлять завжди тільки піднесенням до плеча злжжених до поздоровлення пальців правої руки /і в пл. шапці і без неї/.

38/ В цивільному вбранні вітаються пластуни способом, прийнятим між добре вихованими людьми. Можна сказати "Скоб", але не можна здоровити піднесенням правої руки до плеча /як в одно-

строй/. Коли пластун в однострою, але має руки заняті, чи йде на колесах, то здоровить лише зворотом голови у відповідний бік.

б/ в маршевій поставі.

39/ В маршевій уставці здоровимо на наказ "С т р у н к о"! На п р а в о /ліво/ г л я н ь!".

40/ а/ В ході: рядовики різко повертають голови вправо /вліво/, а наказуючий також повертає голову й прикладає до криси капелюха три пальці.

б/ На місці: рядовики виконують те саме, а наказуючий /коли стоїть перед рядом, то обертається до нього спиною/ також виконує свій наказ, але не прикладає пальців до капелюха.

Коли пластова частина вітає старшого, всі дивляться йому в очі, лиця повернені до нього й коли він проходить попри ряд ведуть свій погляд за його лицем. Наказуючий робить те саме. По закінченні перегляду, коли старший мине ряд, наказуючий повертає голову до попередньої постави /вперед/, обертається й дає наказ: "Прямо глянь"! Тоді всі пластуни різким рухом повертають голови й зір вперед.

41/ "П о ч е с т ь д а й!" - Цей наказ видають лише підчас урочистих свят, вибрань, з'їздів, зустрічей, при співанні національного та пластового гімнів, піднятті національних та пластових прапорів, посвяченні прапорів, для привітання визначних осіб і т.д. Тоді всі пластуни прикладають три пальці правої руки до криси капелюха.

42/ "П о в д о р о в !" - Усі пластуни гукають враз: "Сильно! Кра-
сно! Обережно! Вистро!"

43/ "Т р и ч а п о в д о р о в !" Пластуни гукають: "Скоб! Скоб!
Скоб!"

III. З і м к н е н і л а д и .

А. Гуртск.

44/ Г у р т о к - це найменша пластова одиниця.

45/ Зімкнені лади гуртка це:

л а в а - пластуни стоять побіч себе, зберігають чуття та рівняння
вправо,

р я д - пластуни стоять один за одним у віддалі 75 см, кригтя на чо-
лового,

д в о р я д - пластуни стоять у двох рядах побіч себе. Двійки між
собов рівняють "вправо", ряди кригтя вперед, чуття до "напрямого",

п о х і д н а к о л о н а - пластуни стоять в трьох рядах побіч
себе. Трійки між-собов рівняють вправо, ряди кригтя вперед, чуття
до "напрямого",

д в о л а в а - пластуни стоять у двох лавах, що віддалені від себе
косо 75 см., рівняння до крилового, кригтя вперед на перку лаву,

т р и л а в а - пластуни стоять у трьох лавах, що віддалені від
себе косо 75 см.

46/ Вище згада 1 лади уставляються на місці на команду:
"В л а в 1 - або в дволаві - або в трилаві - або в ряді - або в
дворяді - або в похідній колоні - З б і р к а !"

47/ Повиді команди попереджує "п о з а і р !"
По усталенні гуртка в бажаній уставці всі дальше стоять в поставі
"струнко".

Коли ряд уставляється в полі при теренових грах, чи вправах, де хо-
четься уставити лад до постави "спочинь", то видається наказ: "В ряд
/трилаву/ с т а в а й !" - Пластуни по уставці, вирівнянні й справ-
ленні чуття самочинно спочивають.

49/ На "збірка" або "ставай" - криловий /напрямний, найвищий ростом,
стає три кроки перед гуртковим, чолом до нього, а дальші пластуни
уставляються за ростом /найнижчі на кінці/ від нього вліво / при
лавах/, або взад при рядах - колонах. При дворяді, чи похідній ко-
лоні дальші ряди уставляються по лівій руці прямого, зберігаючи
уставку за ростом, а при дволаві, чи трилаві дальші крилові лав у-
ставляються взаду за першим криловим. Пластуни швидко творять на-
казаний лад, зберігаючи віддалі, чуття, криття та рівняння.
Пластуни, одержавши наказ "збірка", або "ставай", мають так уста-
витися в наказаному ладі, щоб не перебігати поперед обличчя нака-
зуючого. Ті, що стоять перед наказуючим, уставляються взаду, а ті,
що були взаду чи з боків, перебігають завжди поза наказуючого.

Віддаль між двома пластунами, що стоять один за одним дорівнює при-
близно 75 см. /від плечей попередника до грудей заплічника - цю

віддаль міримо приблизно в той спосіб, що заплічник досягає випростованою рукою плеча свого попередника.

Рівняння і чуття - вправо, коли не наказано інакше.

Рівняння добре тоді, коли пластун, що прийняв добре рівняння, звернувши голову в сторону рівняння, бачить внутрішнім оком тільки свого попередника, а зовнішнім цілу лаву.

Чуття є тоді добре, коли пластуни ліктями легенько взаємно торкаються.

Криття добре тоді, коли задній пластун бачить тільки однакову частину рамен своїх попередників.

Коли в похідній колонні в останній трійці є лише один пластун, то середній пластун з передостанньої трійки переходить до останньої, і вони обидва уставляються в зовнішніх рядах.

Збірку можна наказати так бігом: "Г у р т о к б і г о м в л а в і з б і р к а !".

5с/ "С п о ч и н а ї!" - пластуни спочивають, як під 3, та поправляють чуття, криття, рівняння, положення палиці, чи знаряддя.

а/ Рівняння і відчислювання.

5і/ "Д о і р а в о г о с /лівого, середини/ - р і в н я ї с ь !" пластуни вирівнюються як під "збірка". Цю команду даємо тоді, коли пластуни стоять вже на "струнко". Рівняння перевіряє провідник, чи його заступник, або кризовий. Пластуни треба привчити, щоб завжди і при

кожній нагоді "на спочинь" самі рівнялись.

52/ "П р я м о г л я н ь!" - пластуни звертають одночасно голови перед себе.

53/ "Н а с т а н в і д ч и с л и!" На команду "На стан" пластуни, що перед тим стояли на "спочинь" /цю команду дається лиш у поставі "спочинь"/ - стають на "струнко", а на "відчисли" звертають голови вправо, крім крилового, що звертає голову вліво, каже голосно "раз" і зараз же звертає голову прямо й спочиває. Другий пластун-сусід швидко звертає голову вліво і каже "два" і знову звертає прямо і спочиває, і т.д. Останній подає дещо голосніше своє число і вже не звертає голови вліво.

54/ Коли в дво - чи трилаві останній ряд неповний, тоді пластун каже: "десять, неповний - два", або "двадцять, неповний - один" /подає скільки людей в останній дзійці, чи трійці/.

55/ "Д о д в о х /трьох, чотирьох і т.д./ - в і д ч и с л и!" На "до двох" стають пластуни, /що стояли на "спочинь"/ на "струнко", повертають голови вправо і числять як вгорі до двох, трьох і т.д.

6/ З в о р о т и .

56/ /Звороти виконується як на поодинокому навчанні/.

Зміна уставки провідників гуртків по звороті відбувається на заповідження походу, напр.: "П р а в о р у ч /всі звертаються/ - к у р і н ь х о д о м /провідники гуртків переходять на свої місця/ - р у ш і!"

57/ "С т а в а й т ь п р а в о /влівс, " - /вживається на мандрівках/.
 Чоло стас, робить зворот і, опочинає; рота доходить на відповідну
 віддалі і робить те саме /рівниши, криття/.

п/ Руки, біги, заходження.

58/ "Г у р т о к /аураш, віддал/ х о д о м /довільним кроком/ р у ш!"
 Рівниши і криття заксується правильним чуттям та рівномірною довжи-
 ною кроків. Пластуні час від часу кидають зором у сторону напрямного
 крила. Натискові від напрямного крила треба подаватися.

59/ Наказ до руху попереджується звичайно подаванням напрям: "Н а -
 п р я м п р о с т о /вправс, взад, на ліво, за мною, на високе де-
 рево/ - /довільний крок/ - г у р т о к х о д о м р у ш!"
 На мандрівках вживається замість вільним чи довільним кроком тільки:
 "В з д а л и х о д о м р у ш!"

60/ Для зміни напрямі подається тільки: "Н а п р я м в п р а в о
 /влівс, взад, наліво/, "Напряма держава! напрям реліс!"

61/ "В з р о м р у ш!" Гурток починає біг, зберігаючи зімкнений
 лад. Біг закінчується командою: "х о д о м !" - /пластуні перехо-
 дять і хід і йдуть довільним кроком/ - істає: "р і в н и й к р о к!"
 і викликає "Г у р т о к с т а й!"

62/ Малі з а х о д ж е н н я при незначній зміні напрямі виконує гу-
 рток сам. При значній зміні напрямі найперше командується напрям, а
 потім командується заходження.

63/ "Н а п р а в с /наліво/ з а х о д ь /бігом/?" /в русі/.

64/ "Н а п р а в о /наліво/ х с д о м /довільним кроком/ - р у ш!"
/із опсачку/.

65/ На команду: "Р у ш", "б і г о м р у ш" - відділ починає зра-
зу заходити. Рівняння відбувається в сторону крила, що заходить
/робить зовнішній рум/. Пластуни цього крила видовжують дещо крок.
Інші скорочують крок тим більше чим вони ближче точки обороту. По-
передній крилсвий обертається поволі в точці обороту на місце. Коли
біля нього стоїть ще провідник, то він рівняється до крилового /по-
ступається взад/. Чуття /лучба/ відбувається в сторону точки оборо-
ту. Заходження закінчується командою: "С т а й!", або: "Н а п р я м
п р я м о !" - На "напря́м" пластуни вже не заходять але машерують
короткими кроками у взятому напрямі, а на "прямо" - переходять на
певний крок. Певні приклади відносяться до заходження широких ла-
дів /лава, дволава і т.д./.

66/ Заходження в похідній колоні виконують поодинокі трійки одна за
одною на тому самому місці. На команду: "Н а п р я м в п р а в о!"
/вліво/ крило закреслює малий лук. Відступи між трійками зменшують-
ся в точці заходження. Задні криють та поступаються за попередника-
ми. Заходити так, щоб криловий від середини закреслював лук коло
1 м. навкруг точки обороту.

67/ Щоб ціла колоні зробило певне заходження, тобто щоб колона йшла
в протилежному до попереднього напрямі, дається команда: "Н а п р я м
д в а р а в и в п р а в о /вліво/!" Заходження поодиноких трійок
як у попередньому підрозділі.

Г/З м і н и л а д і в .

68/ Зміни ладів гуртка /із спочинку чи в русі/ й долучування відбувається завжди довільним кроком. Для більшої справності при розвиванні ладу вглиб, передні пластуни продовжують крок, при змиканні ладу передні пластуни скорочують крок /перехід у двійки, трійки/. Виконавши зміну, частина йде тим самим кроком, що перед тим.

1. Перехід з лави в ряд із захованням напрямку:

а/ із спочинку: "В р я д з п р а в а /зліва/ х о д о м р у ш !" Правокриловий рушає прямо перед себе, а решта робить "праворуч" і долучує до чола.

б/ в русі: "В р я д з п р а в а /зліва/!" - виконання як під 1а.

2. Перехід з лави в похідну колону з задержанням напрямку.

а/ із спочинку: "В п о х і д н у к о л о н у з п р а в а /зліва/ р у ш !" Перші три пластуни правого крила /лівого крила/ рушають прямо, решта трійками вправо скіс заходить на них /по черзі/.

б/ в русі: "В п о х і д н у к о л о н у !" - виконання як під 2а.

3. Перехід із ряду в лаву зо зміною напрямку.

а/ із спочинку: "Л і в о р у ч /праворуч/ х о д о м р у ш !"

б/ в русі: "Л і в о р у ч /праворуч/ !"

4. Перехід із ряду або похідної колони в лаву із задержанням напрямку. /із спочинку і в русі/.

" В л а в у в л і в о - р у ш !"

Правокриловий чи то перша трійка йдуть прямо перед себе, решта звертаючись вліво скіс, виступає в наказаному напрямі та розвивається в лаву.

5. Перехід із ряду в похідну колону з задержанням напрямку. /із спочинку і в русі/. "В похідну колону зліва /права/ /бігом/ руш!" В гуртку чергових трьох пластунів заходить по черзі вліво від провідника гуртка. Кожені дальші три пластуни творять нову трійку, що криє по черзі на попередню.

6. Перехід із ряду в дворяд із задержанням напрямку.
а/ із спочинку: "Двійками зпередуш!" Двійки по черзі що другий пластун/ продовжують крок і заходять по правій руці свого попередника. Чоло сильно скорочує крок. /В початкових гуртках можна перед тим дати наказ: "До двох взад відчотили!"
б/ в русі: "Двійки вперед!" - виконання як вище.

7. Перехід з дворяду або похідної колони в ряд /із спочинку і в русі/: "Вряд /руш/!" - двійки і трійки /по лівій руці правокрилових/ скорочують крок та заскакують за свої одинки.

8. Перехід з лави в дволаву:
"Двійки взад!" Двійки заскакують за своїх правих сусідів кроком взад - скіс. Опісля звичайно наказ: "До правого /до середини/ зійдись!" - Правокрилові стоять непорушено, а всі решта роблять "праворуч" і бігом добігають до правого крила та звертаються вліво, дбаючи про чуття, рівняння і криття.

9. Перехід з дволави в лаву:
"Двійки вперед!" - Пластуни з другої лави роблять крок вперед на ліво - скіс і уставляються в одну лаву по лівій руці свого попередника. Крок повинен бути такий довгий, щоб рівняння і чуття було задержане без окремого виправлення.

г/ Розгортання .

69/ При руханкових вправах, теренових, чи звичайних грах розгортається гурток, чи частину на базану віддаль наказом: "П р а в е /лі-
ве/ к р и л о /середина - тут треба рукою вказати середину, або
назвати пластуна/ о п о р а н а в і д д а л ь р а м е н /на два,
три кроки/ р о з с т у п и с ь !" - З другої сторони наказом:
"П р а в е /ліве/ к р и л о о п о р а з і й д и с ь !"

д/ Розходження .

70/ На "р о з х і д !" - Пластуни обертаються назад і швидко роз-
ходяться. Залежно від того, де є вільне місце, можна дати команду:
"В п р а в о /вліво/ р о з х і д !"

е/ Молитва .

71/ "Д о - м о л и т в и !" На "До" - всі підриваються на "струн-
ко", на "молитви" - лівою рукою знімають накриття голови, спочива-
ють та відмовляють молитву.

72/ "П о м о л и т в і !" На "По" - всі підриваються на "струнко",
на "молитві" спочивають і вдягають накриття голови.

є/ Денний наказ у гуртку .

73/ До денного наказу гурток уставляється відповідно до обставин;
найкраще у двохлізі, в якій провідник може добре бачити всіх і не
потребує надто голосно відчитувати наказу.

74/ Викликувачи пластуна з ладу, даємо наказ: "П л а с т у н Н.Н. в и с т у п и !" - Пластун виходить з ладу і уставляється три кроки перед наказуючим. Наступні викликані уставляються в лаві по його лівій руці в черзі викликання. Коли викликаний пластун стоїть у другій, або третій лаві, то він проходить перед своєю лавою поміж лавами на найближчий край лави й щойно звідтіля прямус перед викликаючого. Приходячи збоку перед наказуючого, пластун робить "стіл" боком перед ним і щойно згодом звертається лицем до нього.

75/ На наказ: "Вступи!" - пластун робить або "обернись", або лише відповідний зворот і тою самою дорогою вертається на своє місце.

В. К У Р І Н Ї .

76/ Курінь - це основна організаційна одиниця, що творить для себе цілість.

77/ Його лад: Трилава: /вживається при збірках/, гуртки уставляються за числами, кожний окремо в трилаві, провідники трьох перших гуртків на правому крилі, а решта провідників на кінці трилави - з курінною командою.

Похідна колона: вживається до збірки і для походів. Гуртки в трилавах один за одним. При почеснім поході курінна команда йде в першій трійці за курінним.

Дворяд і дволава: вживається лише до збірок, в яких вигідно уставляти по двох.

78/ Обставини дуже часто не дозволяють устатити ладів куреня гуртками у вище поданий спосіб. В такому випадку на наказ: "З а р о с т о м в л а в і з б і р к а !" - уставляється всіх пластунів без огляду на їх гурткову приналежність і діловодства в гуртку /курінна команда чи булава стає на правому крилі/ в суцільну трилаву чи похідну колону.

а/ З б і р к и і з в і т и

79/ Збірки в курені переводить на наказ курінного, чи бунчужного /обов'язного/ черговий /або т.зв. дижурний/ пластун. При заповідженні збірки подає черговий як пластуни мають приготуватися до неї: "П р и р о с т у в а т и с я д о з б і р к и н а д е н н и й н а к а з /до руханки, до мандрівки/!" - Коли пластуни мають одягнутися інакше, чи забрати речі, що їх у таких випадках звичайно не забирають, тоді черговий мусить додати, напр.: "В з я т и р у ш н и к и /лещета і т.д./!"

80/ Гурткова виводить свої гуртки на місце збірки, уставляють їх в трилаві побіч себе, здають звіт черговому і самі стають побіч своїх гуртків на правому крилі першої лави. Черговий записує собі й провірив стаю куреня. При зведенні стану черговий стоїть на видному місці а гурткові приходять перед нього, уставляються в ряді і по черзі підходять до звіту.

81/ В часі р а н н ь о г о з в і т у може бунчужний сам відбирати звіт гурткових за таким порядком: На команду бунчужного: "Г у р т - к а м и з в і т !" - гурткові виступають один крок вперед з одночасним зворотом вліво і подають своїм гурткам команду: "Струнко!" -